

De zelfkennis van Dagmar Vandebosch

Op Nostalgie quand tu nous tiens, het eerste VLR-evenement van dit jaar, sprong tussen vertrouwde namen als die van de professoren Melis, Musarra en Nachtergaele, één naam er wat tussenuit: prof. Dagmar Vandebosch. Afgestudeerde romanisten die haar kennen zijn (nog) niet zo dik gezaaid, maar zij die haar op het eerdergenoemde evenement mochten aanhoren, weten dat dit niet lang meer kan duren. Prof. Vandebosch heeft immers heel wat in haar mars én is ze een uiterst boeiende gesprekspartner. Een portret van een jong academisch talent.

Professor Vandebosch, waar bent u geboren en getogen?

“Ik ben geboren in Hasselt en opgegroeid in Diepenbeek, op zo'n vijfhonderd meter van de Limburgse universitaire campus. Een jonge tante van me studeerde daar, en mijn zus en ik mochten af en toe met haar mee. We waren vooral dol op de agora – een grote ruimte met piramidevormige trappen, een soort reuze speeltuin. Mijn eerste indrukken van een universiteit waren dus uitermate positief! Mijn zus heeft later haar kandidaturen geneeskunde ook aan het toenmalige LUC gedaan, maar ik was tegen mijn achttiende toe aan iets anders.”

Waarom heeft u destijds voor Romaanse gekozen?

“Ik wist vrij vroeg dat ik Romaanse wilde studeren: al in het vijfde jaar van de humaniora. Frans was nochtans niet mijn favoriete vak, waarschijnlijk omdat het vooral uit taalverwerving bestond. In de lessen Nederlands, Grieks of geschiedenis werd meer aandacht besteed aan literatuur en cultuur en die vakken spraken me dan ook veel meer aan. Ik had dus net zo goed klassieke, Germaanse of geschiedenis kunnen studeren. Dat ik zo overtuigd voor Romaanse heb gekozen, heeft deels te maken met het 'open' karakter van de opleiding en deels met mijn persoonlijke voorliefde voor de Romaanse wereld. De Germaanse talen en cultuur lagen me minder, al zou ik me heel graag verder verdiept hebben in de Engelse literatuur. Misschien zou ik met de ruimere mogelijkheden van het huidige programma zelfs voor een Romaans-Germaanse combinatie met Engels gekozen hebben.”

“De Romaanse talen op zich hebben dus een eerder kleine rol gespeeld in mijn studiekeuze. Ik denk wel eens dat mijn passie voor talen eigenlijk pas is ontstaan tijdens en na mijn studie Romaanse – op een meer affectieve manier, door te reizen en vriendschappen aan te knopen met native speakers. Zo heb ik mij het Spaans écht eigen gemaakt, en Portugees en wat Italiaans geleerd: dankzij vele uren in aangenaam en welbespraakt gezelschap.”

Hoe bent u daarna in de academische wereld terechtgekomen? Had u vanaf uw prille studentenjaren een academische carrière voor ogen of is die er eerder toevallig gekomen?

“Ik ben onmiddellijk na mijn (aanvullende) studies aan de universiteit beginnen werken. Toch ben ik eigenlijk via een omweg in de academische wereld en in mijn huidige vakgebied terechtgekomen. Het was zeker niet mijn enige of hoogste betrachting een academische

carrière aan te vatten. Wel herinner ik me dat ik me tijdens mijn humaniora eens heb laten ontvallen dat ik eigenlijk mijn hele leven zou willen bijleren en studeren. Mijn leraar Nederlands zag dat als een duidelijk toekomstproject en sprak er meteen zijn neef, die wetenschappelijk medewerker was in de Romaanse, over aan. Zo mocht dan ik als prille eerstekanner gaan uitleggen wat er mij zo aantrok in de academische wereld ... Een diepe indruk heb ik waarschijnlijk niet gemaakt want hij heeft me verder met rust gelaten. Maar iets van waarheid zat er wel in die uitspraak van toen ik zeventien was: na mijn licenties wilde ik immers niets liever dan gewoon blijven verderstuderen. En dat heb ik nog twee jaar gedaan: eerst een jaar Spaanse taal en cultuur in Portugal (de wegen van Erasmus zijn ondoorgrondelijk), en daarna met heel veel plezier en interesse de aanvullende opleiding Sociale en culturele antropologie in Leuven. Net toen ik begon te beseffen dat het tijd werd om te beslissen wat ik 'echt' zou gaan doen in het leven, kwam er een vacature bij de afdeling Romaanse taalkunde aan de Universiteit Gent. Ik had al eerder overwogen aan de universiteit te blijven, maar in Leuven waren er op dat moment weinig mogelijkheden. En zo ben ik terechtgekomen in Gent. Na een jaar besepte ik dat het wetenschappelijk onderzoek in de taalkunde me niet lag en ben ik binnen dezelfde vakgroep overgestapt naar het vakgebied van mijn eerste liefde: literatuur."

Waarover ging uw doctoraat?

"Mijn doctoraat ging over de rol van wetenschap in het essayistische werk van Gregorio Marañón in de jaren '20 en '30. Marañón was een van de toonaangevende intellectuelen in het Spanje van voor de burgeroorlog; in mijn thesis analyseer ik de evolutie van zijn discours in die vlug veranderende samenleving. De aandacht voor de periode van het Spaanse interbellum, en meer specifiek de Tweede Republiek (1931-1936) neemt de laatste tijd trouwens duidelijk toe. Het 'pact van stilzwijgen' over de recente geschiedenis dat Spanje aanging na de dood van Franco lijkt nu wel definitief doorbroken."

In welke vakdomeinen bent u gespecialiseerd/wilt u zich verder specialiseren?

"Mijn specialisatiegebied is de Spaanse literatuur van de twintigste eeuw, en dan meer specifiek het essay. Momenteel ben ik bezig met een aantal zaken rond de Spaanse burgeroorlog en de daaruit volgende ballingschappen. Een andere lijn in mijn onderzoek is die van het Spaanse identiteitsdiscours, voornamelijk in de eerste helft van de twintigste eeuw. Die lijn wil ik uitbreiden naar meer actuele teksten."

Waar haalt u als professor het meeste voldoening uit: lesgeven of onderzoek?

"Die vraag is onmogelijk te beantwoorden, want onderzoek en onderwijs voeden elkaar voortdurend. Universitair onderwijs is uiteraard op onderzoek gestoeld. Maar omgekeerd krijg ik uit mijn onderwijs veel impulsen en zelfs ideeën voor onderzoek. Lesgeven aan universiteitsstudenten is bijzonder dankbaar en stimulerend. Ik zou het contact met studenten dan ook missen, mocht ik alleen onderzoek verrichten. Studenten dwingen je bovendien veel meer dan een publiek van 'peers' om de dingen duidelijk en bevattelijk te verwoorden, en dat is voor elke onderzoeker een goede oefening."

Hoe staat u tegenover de hervormingen die binnen Romaanse specifiek en binnen de universitaire wereld in het algemeen hebben plaatsgevonden?

"Ik hoor afgestudeerde romanisten wel eens verzuchten dat de bamahervormingen tot een niveauverlaging zouden leiden. Dat wordt zeker niet bevestigd door mijn eigen ervaring. Voor

Spaans en Italiaans betekenen de hervormingen een enorme vooruitgang: het aantal uren is uitgebreid, zodat studenten een veel completere vorming krijgen. Literatuur en taalkunde worden nu onderwezen van in het eerste bachelorjaar en er is een volwaardige component taalbeheersing, die studenten grondig voorbereidt op het schrijven van bachelorpapers of masterscripties. Er zit natuurlijk een behoorlijk stuk nostalgie in dat soort kritieken: binnen enkele jaren zullen er geen romanisten meer afstuderen. Maar ik ben toch geneigd het positief te zien. Een les of een seminarie Spaanse literatuur kan er alleen maar interessanter op worden als een deel van het publiek vertrouwd is met de Engelse, en een ander deel met de Franse literatuur. Minder gelukkig ben ik met het feit dat de masterscriptie binnen de huidige bepalingen op één jaar afgewerkt moet worden en minder gewicht zal hebben dan de vroegere licentiaatsverhandeling.”

Als u 's avonds na een vermoeiende dag op de KULAK of de KUL thuiskomt, wat brengt u dan tot rust? Wat zijn uw hobby's?

“Het klinkt een beetje vreemd, maar mijn grootste hobby is praten. Ik kan enorm genieten van gesprekken met vrienden. Verder ontspan ik vooral met dingen die me tot mezelf brengen: muziek, film, literatuur of een wandeling. Ik fiets ook dagelijks naar de campus en het station. Dat is een heel eenvoudige en aangename manier om even afstand te nemen. Helemaal tot rust komen doe ik met een goede roman en in totale afzondering. Jammer genoeg kan dat enkel af en toe in een vakantie ...”

Welke boeken staan in uw literaire pantheon?

“Ik heb me nooit bezig gehouden met de aanleg van een literair pantheon waarin regelmatig iemand wordt bijgezet of weggehaald. Maar ik wil je wel gewoon ad hoc enkele werken noemen die ik met veel plezier of bewondering gelezen heb. Onder de verplichte literatuur in de Romaanse waren *Les liaisons dangereuses* mijn absolute favoriet. Ik houd heel erg van dikke boeken, met parallelle en zich in elkaar verwevende verhalen, en zeker als er in die ingewikkelde constructie nog plaats is voor humor of ironie. Tolstoi of Rushdie, bijvoorbeeld. Anderzijds spreekt ook de soberheid van een korte roman als *Pedro Páramo* van Juan Rulfo me aan. In mijn specialisatiegebied, het essay, vind je soms ook teksten van een spitante of juist elegante beknoptheid. Een van mijn favorieten is ‘Conversión en el golf o la idea del dharma’ van Ortega y Gasset. Onder de Spaanse klassiekers gaat mijn voorkeur naar de *Celestina* (met excuses aan Cervantes). In de hedendaagse Spaanse literatuur denk ik spontaan aan twee boeken, *Obabakoak* van Bernarda Atxaga en *Sefarad* van Muñoz Molina. De toon en het opzet van die twee werken zijn totaal verschillend, maar ze hebben een ding gemeen: het zijn geen echte romans, hoewel de auteurs ze wel zo bestempelen, maar eerder verzamelingen van teksten die ergens tussen verschillende genres zwalpen (kortverhaal, essay, roman) en toch een eenheid vertonen. Die spanning tussen het fragmentarische en een grotere verhaallijn zit trouwens ook in het eerste werk dat ik vermeldde, de *Liaisons dangereuses*, beseft ik net. Misschien zijn er dan toch criteria voor mijn pantheon ...”

Slotvraag: uw levensmotto ... Wat is uw drijfveer in het écume de vos jours?

“*Ken jezelf*. Lang geleden in de Griekse les leek het me een vreemd advies van de goden, maar met de jaren ben ik gaan beseffen hoe belangrijk zelfkennis is, en met zelfkennis ook zelfaanvaarding en zelfrelativering. Dat betekent niet dat ik mezelf graag verlies in introspectie. Ik voel bijvoorbeeld ook veel voor het morele pragmatisme van een volkswijsheid als ‘Doe

goed en kijk niet om', al zou het devies in mijn geval wat genuanceerder en minder welluidend zijn: 'Probeer te doen wat je het beste lijkt en niet nodeloos om te kijken'."

Dominique Soetaert

Prof. Dagmar Vandebosch: 'Ken jezelf'. Lang geleden in de Griekse les leek het me een vreemd advies van de goden, maar met de jaren ben ik gaan beseffen hoe belangrijk zelfkennis is, en met zelfkennis ook zelfaanvaarding en zelfrelativering.